

Rondetafelgesprek wet ongewenste zeggenschap telecommunicatie
Inbreng van Prof. Dr. Rob de Wijk (HCSS, Universiteit Leiden)

Vrijhandel is een van de kenmerken van de liberale wereldorde. Ook Nederland heeft van oudsher nadruk gelegd op vrije economische betrekkingen met zo weinig mogelijk overheidsingrijpen. Dit heeft Nederland veel welvaart gebracht. Echter, de opkomst van China zal ingrijpende gevolgen hebben. Het is verheugend dat de Memorie van Toelichting van de gewijzigde Telecommunicatiewet dit expliciet erkent.

De weg naar mondiale dominantie van China gaat gepaard met een machtspolitiek van harde economische concurrentie, beïnvloeding, spionage en zo nodig de toepassing van militaire macht. Hierdoor zal de wereldorde meer mercantilistische en protectionistische trekken krijgen en wordt een zero-sum benadering van de internationale betrekkingen gangbaar. Dit is consistent met het beginsel van *China First*.

Evenals de Britten in de negentiende eeuw en de Amerikanen in de twintigste eeuw tracht China zijn dominante positie te verkrijgen door koploper van een industriële revolutie te worden. De elementen van de nieuwe industriële revolutie of de data revolutie zijn Internet of Things (IoT), machine learning, Artificial Intelligence (AI), supercomputers en 5G. Op een aantal terreinen zoals AI, supercomputers en mogelijk (op onderdelen van) 5G lijkt China reeds een voorsprong te hebben.

President Xi heeft zijn doelstellingen nauwkeurig omschreven tijdens het 19de partijcongres in oktober 2017. In 2035 moet China de belangrijkste technologiemacht van de wereld zijn. Dit is een voorwaarde om in 2049 een supermacht te worden. De Chinese opmars wordt gefaciliteerd door grootschalige overheidsinvesteringen, waarvan *Made in China 2025* de bekendste is.

De erkenning dat het land dat de nieuwe technologierace 'wint', tevens de wereldorde bepaalt is voor President Trump reden om Chinese bedrijven uit het 5G-netwerk te weren en ook de bondgenoten hiertoe te bewegen. Degene die het 5G-netwerk controleert, bepaalt in belangrijke mate de mondiale economische verhoudingen en heeft daarmee een politiek pressiemiddel in handen. 5G is daarmee een zaak van nationale veiligheid.

Daarom is van belang dat vier van de Five Eyes partners (Australië, Canada, Nieuw Zeeland en de VS) op dit gebied vergaande maatregelen hebben genomen. Het Verenigd Koninkrijk besloot om Chinese bedrijven uit de 'core' van het 5G-netwerk te weren, maar staat wel toe dat deze bedrijven (onderdelen van) bijvoorbeeld antennes leveren. Daarmee neemt het VK een bijzondere plaats in.

Voor het bepalen van de Chinese economische en politieke invloed zijn de volgende elementen van belang:

- China is een autocratisch, staatskapitalistisch land waarbij de economie mede in dienst van het behalen van politieke doelstellingen staat. Volledige onafhankelijkheid van Chinese bedrijven, ook al zijn ze formeel privaat, is fictie.
- Chinese bedrijven zijn op grond van de Wet op de Nationale Veiligheid verplicht met de overheid samen te werken, terwijl de Wet op de Staatsveiligheid

bedrijven verplicht verantwoordelijkheid te nemen bij het handhaven van de nationale veiligheid. Dat laatste is voor de Chinese overheid een breed begrip. Deze wetten plaatsen de beschuldigingen van Westerse inlichtingendiensten over de Chinese spionageactiviteiten in een bijzonder perspectief.

- Chinese bedrijven kunnen in eigen land niet op de 'normale' wijze voor de rechter worden gedaagd als ze van spionagepraktijken worden beschuldigd. Uiteraard dienen deze bedrijven zich in het buitenland aan de daar geldende wetten te houden.
- China wil de 5G infrastructuur mondiaal uitrollen. Daarbij speelt het Belt and Road Initiatief (BRI) een sleutelrol. Ook wordt getracht van het BeiDou GPS systeem in de BRI-landen de standaard te maken. Hierdoor ontstaat een driedimensionale infrastructuur voor de toepassing in alle domeinen (land, zee lucht en ruimte).
- 5G speelt in het behalen van Xi's doelstellingen een sleutelrol. In algemene zin bepaalt de dominante partij de toegang tot het netwerk door het bepalen van de technische standaarden. China speelde geen rol in 3 en 4 G, maar wil een dominante rol spelen bij de aanleg van het 5G-netwerk en een bepalende rol in de varianten daarop en 6G. Als China er in slaagt de dominante 5G-speler te worden vertaalt dit zich, zoals gezegd, in vergaande mondiale politieke invloed.
- Dominantie op het gebied van 5G levert de Chinese industrie een bevoorrechte positie op ten aanzien van het leveren van apparaten die onderdeel zijn van het IoT of toepassingen zoals autonoom rijden. Ook dit vertaalt zich in mondiale politieke invloed.
- Chinese dominantie op het 5G netwerk stelt China in staat een groot deel van royalty's te ontvangen en zich in een krachtige positie te manoeuvreren ten opzichte van buitenlandse patenthouders en (telecom) bedrijven.
- China ziet 5G terecht als een economische *game changer*. Het helpt China de leider in een technologische revolutie te worden, een belangrijk deel van de mondiale waardeketen naar zich toe te trekken, de mondiale bevoorradingsketens te domineren en uiteindelijk de wereldorde (mede) vorm te geven.

China wordt door de Europese Commissie in de *EU-China Strategic Outlook* van maart 2019 terecht als een 'strategic competitor' en een 'systemic rival' gezien. Hiermee wordt deels afstand genomen van de 'engagement' politiek die kenmerkend was voor de Chinastrategie van 2016.

Van groot belang is dat de Commissie in de Strategic Outlook bijzondere aandacht vraagt voor 5G-netwerken die de toekomstige ruggengraat voor onze economie en maatschappij gaan vormen. Er komt onder meer een gezamenlijke benadering van veiligheidsrisico's die met 5G-netwerken verband houden. Daarnaast roept de Commissie op zo snel mogelijk een instrument voor de screening van *Foreign Direct Investments* te ontwikkelen.

Deze aanbevelingen zijn van groot belang. Daarnaast zal grotere nadruk moeten worden gelegd op cyber security en de erkenning dat de weg naar dominantie voor China vooral via de nieuwe 5G netwerken loopt en dat dit vanzelfsprekend tot veiligheidsrisico's leidt.

Den Haag, 1 mei 2019